

בד"ה באתי לגני תשכ"ב

רשימת המאמר בסגנון מעובד להבליט תמצית החידושים
ללימוד אחר עיון בגוף ההנחה

א

באתי לגני אחותי כלה, ומבואר בב' מאמרים הראשונים שקאי על עבודת בני ישראל לעשות לו ית' דירה בתחתונים, ובנ"י נקראים צבאות ה' וכו'. במאמר הג' של ההמשך מבאר שהעבודה של צבא קשור עם מלחמה, ובכדי לנצח, פותח המלך את האוצרות שהיו חתומים וסתומים במשך כמה דורות ומבזבז אותם כדי שינצחו ויושלם רצון המלך.

וממשיך לבאר בסעיף יב (הפרק השייך לשנה זו): "והנה להבין ענין האוצר למעלה וכו'". והענין בזה, דלכאורה אין המשל דומה לנמשל, כי במלך בשר ודם מובן איך שהאוצר הוא יקר כ"כ שאין המלך רוצה לפתחו ולהשתמש בו עבור צרכיו, כיון שחס עליו (ער זשאלעוועט אים), להיותו כולל גם כל מה שנאסף ונקבץ מדורות שלפנ"ז, והוא יקר יותר מכל צרכי המלך, ואם הי' משתמש באוצר לכל צרכיו, יכלו כל האוצרות, משא"כ למעלה לא שייך זה. וא"כ צריך ביאור בנמשל, איך שייך למעלה שיהי' ענין נעלה יותר מצרכי המלך, שלכן אין משתמשים בו בשביל צרכי המלך, ולאידך, דוקא במלחמה עם מנגד, אזי פותחים את האוצרות הסתומים וחתומים שמלמעלה. וזהו מ"ש שצריך להבין ענין האוצר למעלה, היינו להבין לא רק ענין האוצר עצמו (דזה יתבאר בפרקים שלאח"ז) אלא גם להבין מהו הענין שהוא יקר יותר למעלה מ'צרכי המלך' שבשבילו דוקא פותחים ומבזבזים האוצר. וזהו שמקדים מאמר התיקוני זהר אור א"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, דענין למעלה עא"ק ית' לקמן שזהו האוצר עצמו, והענין שבשבילו מבזבזים האוצר יובן מענין למטה עד אין תכלית.

ב

וממשיך בהמאמר: והנה מה שאומרים למטה עד אין תכלית, הכוונה שהגילוי וההתפשטות הוא בבחי' א"ס ובל'ג כלל, דזהו קריאת שם דשם אור אין סוף, דהאור עצמו הוא אין סוף, וטעם הדבר הוא לפי שהאור הוא מעין המאור.

יש לבאר הדייק בזה שהגילוי וההתפשטות הוא בבחי' א"ס ובל"ג כלל, דהנה מבואר בכ"מ דאוא"ס אין הכוונה אור של א"ס¹ דא"כ א"ס קאי על עצמותו ית', ועצמותו ית' אין לכנות רק בשם א"ס כ"א בשם אין לו תחילה שהיא מעלה יתירה על א"ס. דכל שאין לו תחילה, ממילא אין לו תכלה, ועצמותו ית' שמציאותו מעצמותו ואין לו עילה וסיבה שקדמה לו ח"ו ממילא אין לו תכלה. וכן כתב הרמ"ע², שכל קדמון הוא בוודאי נצחי, אבל לא כל נצחי קדמון, שרבים מן הנבראים³ יהיו נצחיים ברצון הבורא ית' (היינו שאין להם סוף) אע"פ שהם מחדשים מאין ליש, היינו שיש להם תחילה. ולכן לדעתו, מה שאנו קורין אין סוף, אין הכוונה לתאר מהותו ועצמותו יתעלה ח"ו, אלא רק לבחי' שמו ית', שהוא בחי' אור וזו, שאין לו סוף אבל יש לו תחילה, דבעל השם קדם להשם. וזהו מ"ש בהמאמר שהפירוש אוא"ס הוא שהאור עצמו הוא א"ס (אור אין סופי⁴), שהתואר א"ס קאי על האור גופא.

והנה מבואר במ"א⁵ שאע"פ שבד"כ התואר אין סוף קאי על האור, מ"מ אמיתית הענין דאין סוף⁶ הוא דוקא בעצמותו. ולפ"ז י"ל שמ"ש בהמאמר שהאור הוא א"ס ובל"ג כלל לפי שהוא מעין המאור, הכוונה בזה לכלול גם הענין – פירוש שני – אור של א"ס.

והענין הוא, דהנה הלשון מעין המאור הוא ע"פ מ"ש באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי וגרמוהי חד, שהאור הוא כעין⁷ המאור הוא מהותו ועצמותו של המאציל ב"ה שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו ולכן הוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט ממש בלי שום עילה וסיבה

¹ [כמו 'עבד אברהם אנכי' – עבד של אברהם].

² כמובא בלקו"ת פ' פקודי, מהקדמה בס' יונת אלם ובספר פלח הרמון.

³ או 'שכלים הנבדלים', והכוונה על מלאכים שהם נצחיים כמו מיכאל וגבריאל.

⁴ [ע"ד 'עבד עברי' – לא שהוא עבד של עברי, אלא העבד עצמו הוא עברי].

⁵ ד"ה ויולך תרס"ו. שם ריש ד"ה וידבר זאת חוקת. ועוד.

⁶ שלמעלה מהתפשטות ושלמעלה מתואר, והיינו שאמיתית נושא הענין של אין סוף להתפשטותו הוא בעצמותו. ולמעלה מזה, א"ס פירושו בל"ג ושלילת כל התוארים – עי' ד"ה ויולך שם בביאור טעם ודעת הרמ"ק.

⁷ כ"ה גם בד"ה יחינו תרצ"ד. וראה שיחת וישב תשכ"ח (נדפס בלקו"ב קארף ח"ב ע' שסא): מעין המאור או כעין המאור (ספר הערכים כרך ג' ע' קז הע' 368). אבל ע"פ הרוב הלי' הוא מעין.

אחרת קודמת ליש הזה. דהנה, בריאת נברא כזה שלא יורגש אצלו שיש עילה וסיבה שקדמה לו, יכולה להיות רק מבחינה כזו שאין לה עילה וסיבה שקדמה לה. כי, אילו היתה הבריאה מבחינה שיש לה עילה וסיבה, אזי הי' הנברא גם עד"ז, שהי' נרגש אצלו תמיד שיש לו עילה וסיבה. וכיון שרואים בהנבראים שלמטה שלא נרגש אצלם שיש להם עילה וסיבה שקדמה להם שממנה נבראו, הרי עכצ"ל שהתהוותם היא ממהותו ועצמותו של המאציל ב"ה שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו⁸.

אמנם, בריאת יש מאין בפועל היא ע"י האור דוקא הוא לפי שהאור הוא מעין המאור, היינו מעין העצמות. וזה שיש בהאור כח להוות יש מאין הוא לא בהאור מצד עצמו, שהרי האור הוא הארה לבד שיש לו תחלה, כי אם זהו מה שהאור נעשה ממוצע שעל ידו היא הבאת כח העצמות.

וזהו מה שמדייק אדמו"ר הזקן באגה"ק שם, "וכדי שיהיה היש הזה הנברא בכח הא"ס כו' נתלבש אור א"ס", ד"כ הא"ס" הוא כח העצמות שמציאותו מעצמותו שנקרא א"ס לפי שהעצמות הוא אמיתית הא"ס כנ"ל.

וזהו ג"כ דקדוק לשונו במ"ש תחלה 'כח' הא"ס ואח"כ 'אור' א"ס, דמהחילוקים בין אור וכח הוא גילוי והעלם, ולכן זה שהאור עצמו הוא א"ס הוא שהתפשטותו הוא א"ס, דענין זה הוא בגלוי בהאור עצמו, וזה שיש בו גם הענין של מציאותו מעצמותו הוא בהאור בבחי' העלם, כח הא"ס, כמבואר לעיל ד"ה ואלה שמות (תשכ"ב). ועפ"ז מובן מ"ש בהמאמר, שמעלת האור הוא שהוא מעין עצמותו ית' ולכן האור הוא א"ס ובל"ג כלל.

ג

וביאור הענין בפרטיות יותר, הנה ממשיך בהמאמר, "והנה מהאור הזה היו עולמות וספירות עד אין קץ ובלי גבול כלל". והיינו, דכיון שהאור הוא מעין המאור בבחינת אין סוף, הענין דבלי גבול ואין סוף ישנו בכל הדרגות.

⁸ והגם שיכולים הנבראים להשיג בתכלית ההבנה וההשגה שיש עילה וסיבה שקדמה להם וממנה נבראו, שהרי אין דבר עושה את עצמו, כידוע, מ"מ מה שנוגש אצלם הוא שאין להם עילה וסיבה שקדמה להם, ובהכרח שהרגש זה ניתן להם מעצמותו דוקא.

ומתחיל לבאר ענין זה הבל"ג מהדרגא היותר עליונה למעלה מעלה, שבאור א"ס שלפנה"צ יש ספירות אין קץ, ומביא על זה מאמר האידרא זוטא, כהאי בוצינא דאתפשט לכל סטר ועיבר וכד תסתכל למנדע לון לא תשתכח אלא בוצינא בלחודוהי, והיינו, שאף שהאור מתנוצץ לכל עיבר ופינה, וענינו ברוחניות שהתפשטותו היא ללא הגבלות כלל, הרי לאמיתתו הוא בוצינא בלחודוהי, שהוא בחינת חד. ומסיים, "לזאת הוא בא בריבוי התחלקות מדריגות עד אין שיעור, דזהו אומר דאתפשט לכל סטר ועיבר".

ויש לדייק שמשל זה (האי בוצינא) הובא שם לענין ספירות אין קץ שהוא באור שלפני הצמצום, וממ"ש 'התחלקות מדריגות עד אין שיעור' משמע שכולל בזה ריבוי מדריגות גם למטה מן הצמצום. וי"ל הביאור בזה, דלהיות שהאור הוא מעין עצמות המאור, הרי אינו מוגדר גם בענין הבל"ג כפי שהוא לפנה"צ והוא בל"ג גם למטה מן הצמצום גם למטה מטה עד אין תכלית. ולפ"ז יש לומר הפי' במשל הבוצינא דאתפשט לכל סטר ועיבר, שהכוונה בזה הוא להדגיש שהכל הוא בוצינא בלחודוהי, לא רק באוא"ס שלפנה"צ, אלא בכל צד ופינה של כל סדר ההשתלשלות עד למטה מטה.

ועפ"ז יובן גם מה שמביא אח"כ מפתח אליהו אנת הוא חד ולא בחושבן, ומבאר 'דלהיותו חד בעצם הנה כאשר הוא בא בהתגלות הוא ולא בחושבן'. וי"ל הדיוק בזה, דבכל מקום הפירוש ולא בחושבן הוא תואר על אנת הוא חד⁹, שהוא חד שלמעלה מע"ס. אמנם כל זה שייך לומר אחר הצמצום שיש עשר ספירות, אבל באוא"ס שלפני הצמצום הרי אין שם עשר ספירות, וכמו שמביא הצ"צ [ממאמר אדמו"ר הזקן ד"ה ששים המה מלכות] ששייך ספירות גם באוא"ס שלפנה"צ אלא שלא יש מספר לספי', ספי' אין קץ, וא"כ מה שייך לומר ולא בחושבן הספירות. וי"ל שזהו מה שמפרש בהמאמר שולא בחושבן הוא 'כאשר הוא בא בהתגלות', היינו ולא בחושבן קאי (לא על אנת הוא חד, אלא) על ריבוי ההתהוות הבא ממנו, בבחי' בל"ג וחשבון כלל, לא רק בהאור שלפני הצמצום, ספירות אין קץ הנ"ל, אלא גם למטה מן הצמצום, לפי שהאור הוא מעין המאור ואין בו הגבלות כלל, והוא חד ולא בחושבן גם למטה מטה. וזהו משנת"ל שהאור

⁹ וכמ"ש בכ"מ שקאי על עתיק שנעתק ומובדל מחשבון הספירות דאצילות (ראה לדוגמא, ד"ה ואלה תולדות תשכ"ח, סה"מ מלוקט ח"ד).

הוא בוצינא בלחודוהי דאתפשט לכל סטר ועבר, היינו התהוות כל הנבראים עד למטה מטה ולא בחושבן כלל.

ולפי פירוש זה, (ולא בחושבן שקאי על המתהווה ממנו ולא על אנת חד) מובן הצורך בשלילה זו ולא בחושבן. דמלשון זה משמע שאף שאינו בגדר של חשבון, מ"מ, שייך קס"ד לומר שהוא בגדר חשבון, והרי באחדות הפשוטה לא שייך אפילו קס"ד שיצטרכו לשלול ענין זה, ע"ד מ"ש בשער היחוד והאמונה שלא שייך לומר על חכמה רמה ועמוקה שאי אפשר למששה בידים. ולכן צריך לפרש כפירוש ה' הנ"ל, שלא בחושבן היינו על המתהווה ממנו, שהוא בבחינת ריבוי ביותר, שלא בערך להחשבון דעשר ספירות.

ד

אמנם צריך להבין, דזה שמתפשט האור א"ס בבחי' ולא בחושבן לפנה"צ הוא לפי שיש שם ספירות אין קץ, ואיך שייך לומר כן למטה מן הצמצום כשיש רק עשר ספירות דוקא, עשר ולא תשע כו'. הנה לזה ממשיך בהמאמר: "והנה מה שנאצלו הספירות במספר עשר כו' זהו ע"י הצמצום כו', ובכ"ז הנה (גם) אחר הצמצום נתהוו מ"מ עולמות בל"ג ובלי שיעור". דזה שנעשה המדידה דעשר דוקא, זהו מצד הצמצום אבל לא מצד האור עצמו דהאור מצ"ע גם באצי' הוא בבחי' בל"ג. וזהו מה שמביא מאד"ר שבגולגלתא יתבי תריסר אלפי עלמין, ומבאר הצ"צ (בלקו"ת פ' במדבר) שהאלפים ורבבות עלמין דיתבין בגולגלתא כו' אינן עלמין ממש כו', אלא שכשיומשכו למטה יתהוו מהם כ"כ עלמין בפועל ממש. ומזה מובן שגם מ"ש מספר ומדידה אינו ענין של הגבלה בהאור עצמו כ"א מה שיצא מזה למטה ולא בהאור עצמו. וכמו שמבאר אדמו"ר הזקן (הובא בדרוש ג' שיטות, ובארוכה יותר בכמה דרושים שלא נדפסו) שהספירות דאצילות כמו שהם באצילות הם באופן של בלי גבול. וזהו שהענין דאוא"ס למטה עד אין תכלית (שהגילוי וההתפשטות הוא בבחי' א"ס ובל"ג) הוא לא רק לפני הצמצום, אלא גם לאחר הצמצום.

וי"ל שנוסף על זה שהמדידה אינו הגבלה בהאור, הנה ע"י ההתלבשות במדידה דעשר ספירות (עשר ולא תשע) בזה מתגלה בחי' אנת חד יותר אפי' לגבי ספירות אין קץ שלפנה"צ.

ויוכן זה ממה שמבאר אדמו"ר האמצעי בתורת חיים (ס"פ נח) שהתגלות הענין דאנת הוא חד (ולא בחושבן), אחדות הפשוטה, אינו בעקודים, ואפילו לא בנקודים, אלא דוקא בברודים [אצי', עולם התיקון], היינו בזה שיש התכללות במקום ההתחלקות. ודוגמתו בכחות הנפש, שאמיתית ענין ההתכללות עד שהיא באופן של אחדות הפשוטה, אינו בכחות ההיוליים שבנפש, ולא בכחות המתפשטים מהנפש שלא נתלכשו עדיין בפרטי חלקי הגוף, אלא דוקא לאחר שבים בהתחלקות באברי הגוף, אזי נעשית התכללות הכחות זה מזה, ועד להתכללות בתכלית, ועד לאחדות הפשוטה¹⁰.

ועפ"ז יוכן שבחי' אנת הוא חד שמתגלה באצי' הוא למעלה ממה שנתגלה באוא"ס שלפנה"צ. דבאוא"ס מתגלה ענין ההתפשטות בבחי' בל"ג, אבל אין שם התחלקות בפועל למציאות ספירות¹¹, ובחי' אנת הוא חד הוא שכל הספי' הם אור אחד פשוט, בוצינא בלחודוהי¹². והחידוש בברודים הוא שהתכללות הספי' היא גם בספירות מחולקות כל אור בכלי שלו, שכל כלי הוא ענין נבדל מהשני, ואעפ"כ הם בהתכללות. ובזה מתגלה בחי' חד שבעצמות שלמעלה מבחי' חד שבאור, אחדות פשוטה, שמצדו ית' גם ספי' מחולקות וגם כלים הפכים מתכללים, בחי' חד.

ה

אמנם כ"ז הוא באצי', שהוא אלקות, וגם מל' דאצי' סוף עולם האצי' הוא ג"כ בבחי' בל"ג. ובכדי שיהי' ממלכות התהוות הנבראים הרי זה ע"י הפסק הנק' נעל דשכינתא (וההתלבשות במלאכים מט"ט וסנד"ל). ואעפ"כ, התהוות הנבראים מבחי' המל' הוא בבחי' בל"ג, מה גדלו מעשיך מה רבו מעשיך.

¹⁰ עד"מ, כח השמיעה מתלבש באוון דוקא, ואין לו שום קשר עם הרגל, שהרגל אין בה כח השמיעה להיותו נבדל לגמרי מענינו של האוון. ואעפ"כ שניהם עובדים ביחד, עד"מ כשהאוון שומע קול מפחיד, או רואה כו', רצים הרגלים ממילא להתרחק, ע"ד שהי' במ"ת וירא העם וינועו. היינו שכל האברים הם בהתכללות ואחדות אמיתית, שבזה מתגלה פשיטות הנפש.

¹¹ כידוע שלפנה"צ לא שייך ענין המציאות, וכמא' אין מציאות לגויות, וגם בע"ס הגויות שבעלות הרצון אינם בבחי' מציאות אלא בחי' שמות כמבואר בכ"מ (עי' ד"ה כי עמך תרסי' ; ד"ה בשעה שעלה משה תשכ"ה – סה"מ מלוקט ח"ה).

¹² עי' סוד"ה כי עמך שם.

וי"ל שמ"ש שמבחי' המלכות בא ריבוי ההתהוות עד אין מספר, היינו שהבל"ג הוא במלכות לא בבי"ע. אבל ממ"ש לא רק מה רבו אלא גם מה גדלו שמוסיף גדולי הנבראים (ומציין לתו"א וארא), י"ל הכוונה בזה (לא רק שמצד המל' התהוות הנבראים הוא בלי מספר אלא יתירה מזה) שגם במקום הנבראים גופא בבי"ע נמשך ומתלבש אור בבחי' א"ס (למטה עד אין תכלית).

והענין בזה, כפי שמבאר אדמו"ר מהר"ש בארוכה בהמשך מים רבים עה"פ שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה המוציא במספר צבאם מרוב אונים ואמין כח איש לא נעדר, שזוהי ההתבוננות שתובעים מכל אחד מ'ישראל שעי"ז יבוא להענין דשמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד, דשמע הוא ר"ת שאו מרום עיניכם, והכוונה בזה שעי"ז יבוא להוי' אחד כפי שהוא בתכלית העילוי עד לבחי' אנת הוא חד. ולכאורה אינו מובן, איך ע"י שאו מרום עיניכם יבוא לבחי' חד.

ומבאר בזה, שענין שאו מרום עיניכם הוא ההתבוננות בצבא השמים, שעליהם נאמר מה גדלו מעשיך, כדאיתא בירושלמי על הפסוק אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, כיום הבראם, היינו, שהם חזקים כיום הבראם, באותו תוקף וחוזק שהיו ביום הבראם, בלי שינוי כלל, שזהו"ע הנצחיות, ובזה ניכר שהכח הבלי גבול נמשך בהנבראים גם בפועל.

ומהתבוננות זו בא לידי הוכחה שגם צבא הארץ שאינם קיימים באיש אלא רק במין – שלכן לא נאמר עליהם מה גדלו, אלא רק מה רבו – הנה גם בהם ישנו ענין הבלי גבול, ועד לבלי גבול בפועל. שהרי אי אפשר לחלק בזה בין צבא השמים לצבא הארץ, כי אם אי אפשר שיהי' ענין הבל"ג בנבראים, מאי שנא צבא השמים מצבא הארץ, הלא הם ג"כ נבראים מוגבלים. ומאחר שרואים בהם נצחיות, חזקים כיום הבראם, מוכח שיש ענין הבל"ג גם למטה בעולם בפועל¹³, ומזה יובן גם בצבא הארץ. וזה שבכל רגע סופרים ומוצאים דבר מדוד ומוגבל, זהו מצד המוציא במספר צבאם, שמגביל שיהי' מספר מסויים, אבל מצד האור

¹³ ובזה אין חילוק אם הוא בלי גבול בכח או בל"ג בפועל, דאם נאמר שהבריאה כולה היא גבולית מכל הצדדים, לא יוכל להתלבש בה כח בלתי גבולי (לא רק בפועל, אלא אפילו) בכח. והרי רואים מצבא השמים שהכח הבלי גבול בא גם בפועל בהנבראים.

ישנו גם הענין דכח הבלי גבול בפועל¹⁴. והיינו שהענין דבלי גבול נמשך לאחריו הצמצום וגם לאחריו עולם האצילות, בעולמות ב"ע, ועד בעולם העשי' בשמים ובארץ, למטה מטה בתכלית.

ועפ"ז נמצא עילוי גם לגבי אצי' (ברודים), כי זה שנת"ל (מאדמו"ר האמצעי) המעלה דעולם התיקון (ברודים), הוא בעיקר בענין אנת הוא חד, אבל ענין ולא בחושבן אינו מתגלה שהרי שם עשר ולא תשע ולא אחד עשר. ולמטה בבי"ע מתגלה הענין דבל"ג גם בנבראים נפרדים עד אין שיעור, לא בחושבן. וי"ל שזהו מ"ש בתחילת המאמר שזה שהאור הוא למטה עד אין תכלית הוא שהאור הוא בל"ג כלל, שלהיותו מעין המאור יש בו העדר המדידה וההגבלה בתכלית, שענין זה מתגלה דוקא למטה, יותר ממה שמתגלה למעלה באצי' וגם למעלה באוא"ס שלפנה"צ, אוא"ס למטה מטה עד אין תכלית.

ן

אמנם עדיין צריך להבין זה גופא שהאור אין בו הגבלה כלל, ויש בו לא רק ענין הא"ס להתפשטותו אלא גם ענין אין לו תחלה, איך שייך זה לאור, שהרי ענין האור הוא בחי' גילוי בלבד ושייך לענין המאור, וענין אין לו תחלה שייך להעצמות ממש שלמעלה מענין מאור. וי"ל הביאור בזה¹⁵ עפמ"ש כ"ק אדמו"ר נ"ע בארוכה בהמשך תרס"ו שאוא"ס אע"פ שהוא אור בלבד, מ"מ ה"ה כלול תחלה בעצמות המאור ממש, ואז אינו בבחי' מציאותו אלא בחי' היכולת דעצמות. ומכיון שבבחי' יכולת העצמות א"א לחלק בין עצמות לבין היכולות שלו (בחי' כל יכול), אם כן כשהאור כלול בהעצמות, ה"ה כלול (ממילא) גם

¹⁴ אמנם, לכאורה אפשר לומר שהענין דחזקים כיום הבראם אינו הוכחה על התלבשות כח בלתי גבולי, כי גם לולי זאת יכול להיות הענין דחזקים כיום הבראם מפני שההתהוות היא בכל יום ורגע, כמ"ש לעולם הוי' דברך נצב בשמים. אך הענין בזה, שבהכרח לומר שיש חילוק בין כח הפועל בנפעל כמו שהי' בששת ימי בראשית לחידוש הישנות כמו שהוא לאחריו, שהרי אמרו רז"ל ששאלו את ר"י לכמה ימים ברא הקב"ה את עולמו, א"ל לששה ימים, מאז ועד עתה מה הוא עושה, א"ל יושב ומזווג זיווגים, ואם נאמר שפעולת חידוש הישנות היא כמו בראשית ההתהוות, הרי אינו בגדר שאלה מה הוא עושה עכשיו. ומזה מוכח שחידוש הישנות אינו אותו אופן ההמשכה כמו שהי' בששת ימי בראשית, עד שאפשר להיות התעסקות אחרת שאינה ענין הבריאה (יושב ומזווג זיווגים). וכיון שהנבראים הם חזקים כיום הבראם, כמו בששת ימי בראשית, הרי מוכח שכח הפועל בנפעל הוא באופן של בלי גבול בפועל.

¹⁵ ראה סה"מ מלוקט ח"ב ע' רפה-ו והערה 28.

בעצמותו ית' שלמע' מענין מאור. ולכן גם בהתגלות האור מהמאור, יש בהאור כל הענינים שבעצמות. וזהו שנמצא בהאור הן הענין דב"ג, לא בחושבן, והן ענין אין לו תחילה (מציאותו מעצמותו) שעי"ז מהוה נבראים שבבחי' יש שנרגש בהם שאין להם תחילה.

וי"ל שזהו אוא"ס למטה עד אין תכלית, שדוקא בעוה"ז מתגלה ב' ענינים אלו ביחד, שמהוה נבראים עד אין שיעור, ושכל נברא הוא בבחי' אין לו תחילה בהרגשתו – א"ס של אין לו תחילה. וזהו אוא"ס למטה עד אין תכלית, שזה שהאור הוא מעין המאור, הן בענין אין סוף והן בענין אין תחילה, הרי זה מתגלה למטה מטה¹⁶ עד אין תכלית.

ז

אמנם צ"ל דכל זה הוא בנוגע לענין הא"ס ואין לו תחילה, שמתגלה למטה מטה. אבל בנוגע לאנת הוא חד, אחדותו ית' הלא למטה חסר גילוי ענין זה, ואדרבה, בהרגשתו ניכר שאין לו תחילה.

וי"ל שגילויי בחי' אנת הוא חד הוא ע"י עבודת האדם דוקא, וכמבואר לעיל בהמשך שתכלית הכונה לעשות לו ית' דירה בתחתונים.

וביאור הענין יובן מתורת הבעש"ט על מארז"ל מה הי' העולם חסר, מנוחה, בא שבת בא מנוחה. ומבאר הבעש"ט שהקב"ה נקרא מנוחה, לפי שאין שייך בו תנועה (שינויים), כי תנועה לא שייך כי אם בדבר שהוא בזמן ובמקום (כי ענין הזמן הוא השינויים דעבר הוה ועתיד, ומזה מובן גם בנוגע לענין המקום שקשור עם ענין הזמן), אבל הקב"ה הוא א"ס ואינו נעתק ממקום למקום וגם אינו בגדר זמן, ולכן נקרא מנוחה. ומתורה זו מובן שענין המנוחה דשבת הוא בעצמות ומהות, כי מלבדו לא שייך לומר ענין של מנוחה לאמיתותו¹⁷. וע"פ הידוע שדוקא

¹⁶ וע"פ הדיוק שבד"ה ונחה עליו תשי"ד (סה"מ מלוקט ח"ב) בביאור כפל הלשון 'למטה מטה', י"ל למטה הא' – למטה מן הצמצום אבל בעולמות הא"ס עדיין (אצ"י), ולמטה הב' – בבי"ע; למטה הא' – למטה מן הצמצום עד עוה"ז, ולמטה הב' – בעוה"ז [ובזה גופא – בצבא הארץ (להעיר מלקו"ש ח"ה ע' 97-8 בהערות)].

¹⁷ וזהו גם המבואר בדרושי חסידות ששבת הוא למעלה מהזמן, ולכן אומרים בכל שבוע היום יום ראשון כו', לפי שאז מתחיל ענין הזמן מחדש, שמתחיל עוד הפעם יום

מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, הנה ע"י כללות ענין העבודה נעשה ענין השבת שענינו מנוחה, היינו המשכת העצמות.

וצ"ל דכבר נת"ל בארוכה שבריאית עוה"ז הוא דוקא בכח העצמות, כמ"ש באגה"ק, ומה פירוש שהי' העולם חסר מנוחה (עצמות).

וי"ל הביאור בזה ע"פ תורת הרב המגיד על מאמר רז"ל גדולים מעשה צדיקים ממעשה שמים וארץ, כי מעשה בראשית הי' יש מאין (היינו מאין ליש), וצדיקים עושים מיש אין וכו'. ולכאורה אינו מובן גם כאן, איך אפשר לומר שמעשה צדיקים, שמגיע רק בבחי' האין, גדולים יותר ממעשה שמים וארץ, יש מאין, שהוא מאור א"ס שהאור הוא כעין המאור הוא מהותו ועצמותו של המאציל ב"ה שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו.

וי"ל הביאור בזה ע"פ משנת"ל דכח הא"ס שבאור הוא בהעלם, וע"י עבודת האדם, גדולים מעשה צדיקים מגיעים בדרך או"ח עד לעצמותו ית' שבו ענין הבחירה בנש"י, ובכחם לפעול שיתגלה כח העצמות. ועד"ז בנוגע להאוצרות, שמצד עצמם הם אוצרות חתומים וסתומים, בחי' למעלה מעלה עא"ק, הנה מצד הבחירה במעשיהם של צדיקים ה"ה באים למטה בבחי' גילוי באופן דאוצרך הטוב לנו תפתח, שפותחים האוצרות ונותנים ע"י פקיד החיל לאנשי החיל לצורך המלחמה, ובזה גופא, לא הענין דלשלול שלל ולבחו בו, לא העבודה על מנת לקבל שכר, ועד לאופן היותר נעלה בענין השכר, אלא דוקא העבודה דנצחון, שיושלם רצון המלך, הרצון דעצמות ומהות א"ס ב"ה. וי"ל שזה צרכי המלך, התהוות העולמות עד לעולם הזה התחתון, ולמעלה מזה הוא רצון המלך, הכוונה שבעצמות – דירה לו ית' בתחתונים, כפי שעצמות ומהות מתלבש בהרצון כפי שכלול בעצמות ומהות, ואח"כ נמשך דוקא למטה עד אין תכלית, עד לעולם העשי' הגשמי, שבשביל זה מבזבזים האוצרות.

ראשון למעשה בראשית כו', והיינו, שענין השבת הוא למעלה מהזמן גם כפי שהוא באופן היותר נעלה שבענין הזמן. דהנה, ידוע שקודם לענין הזמן ישנו גם סדר זמנים (שממנו נמשך הזמן דלמטה), ועד להענין דרצוא ושוב, מטי ולא מטי, שענין זה ישנו למעלה מעלה עד באור א"ס. ומזה מובן שענין המנוחה דשבת (שלמעלה מכללות ענין הזמן, גם כפי שהזמן הוא באופן היותר נעלה) הוא בעצמות ומהות. ובבחי' זו מגעת עבודת האדם, שהרי המנוחה דשבת באה ע"י כללות ענין העבודה (מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת).

וזהו שעיקר שכינה בתחתונים היתה, אלא שאח"כ נסתלקה כו', ועל זה היא עבודת בני' לחזור ולהמשיך עיקר שכינה כפי שהי' בתחילה, וענין זה נעשה ע"י העבודה בלימוד התורה וקיום המצוות, ובאופן של צבא, היינו, שקיום התומ"צ הוא באופן ההנהגה של אנשי צבא (צבא מלשון חיל) שהיא בקבלת עול, ועושים זאת באופן של התלבשות במקום זמן מוגבל (צבא מלשון זמן מוגבל) דוקא, ובאופן של התכללות (צבא מלשון צביון ויופי שע"י התכללות ריבוי גוונים), ההתכללות דכל בני' מראשיכם שבטיכם עד חוטב עציך ושואב מימך, וכן ההתכללות דכל כחות הנפש, כמדובר לעיל, שדוקא עי"ז לוקחים מבחי' אנת הוא חד, שדוגמתו בנפש הו"ע פשיטות הנפש ועצם הנפש, ועי"ז משלימים את הרצון העליון שתהי' הדירה לו ית', שבה נמצא עצמות ומהות המלך, כפי שיתגלה בקרוב ממש, בביאת מלכא משיחא, למטה מעשרה טפחים.

